

İKV BİLGİ NOTU

DTÖ, AB'NİN YENİLENEBİLİR ENERJİ YÖNERGESİ'NDEKİ İKLİM ÖNLEMLERİNİ DEĞERLENDİRDİ

Fırat Akan, İKV Uzman Yardımcısı

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) oluşturduğu panel, 10 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan kararında, AB Yenilenebilir Enerji Yönergesi II (*Renewable Energy Directive II*, RED II) çerçevesinde uyguladığı çevresel düzenlemelerin büyük ölçüde DTÖ kurallarına uygun olduğunu belirledi. Ancak, RED II kapsamında yayımlanan bir Delege Edilmiş Eylemin (*Delegated Act*) bazı hükümlerinin DTÖ kurallarına aykırı olduğu ifade edildi. Bu tespitlerin ardından AB, söz konusu düzenlemelerde gerekli değişiklikleri yapacağını duyurdu. Panelin bulguları, iki ay içinde taraflarca temyize götürülmediği takdirde bağlayıcı hale gelecek.¹

Endonezya'nın İlk İtiraz Süreci

Anlaşmazlık, AB'nin 2018 yılında onayladığı RED II kapsamında palm yağına yönelik aldığı önlemlerle başladı. RED II, gıda ve yem mahsullerine dayalı biyoyakıtların kullanımını sınırlayarak yenilenebilir enerji hedeflerini belirliyor. AB, palm yağının yüksek ormansızlaştırma riski taşıyan bir ürün olarak sınıflandırdı ve 2030 yılına kadar bu ürünlerin biyoyakıt olarak kullanımını aşamalı olarak sonlandırmayı hedefledi.

Endonezya, bu düzenlemelere karşı 2019 yılında DTÖ'ye başvurdu ve bu sınıflandırmanın bir ticaret bariyeri olduğunu ileri sürdü. Endonezya, palm yağının hedef alınmasının, Avrupa'da üretilen kanola ve soya gibi diğer biyoyakıt hammaddelerine avantaj sağladığını ve bu durumun Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (*General Agreement on Tariffs and Trade - GATT*) ile Teknik Engeller Anlaşması (*Technical Barriers to Trade - TBT*) kurallarını ihlal ettiğini savundu. Konsültasyon sürecinde çözüme ulaşılamaması üzerine 2020 yılında DTÖ paneli oluşturuldu. Endonezya'nın ardından Malezya da 2020 yılında AB'nin palm yağına yönelik kısıtlamalarıyla ilgili DTÖ'ye benzer bir şikâyette bulunmuş ve süreç iki ülke açısından paralel ilerlemiştir.²

Çevresel ve Ticari Endişeler

Palm yağı, Endonezya ekonomisinin temel ihracat kalemlerinden biri olarak milyonlarca çiftçinin geçim kaynağını oluşturuyor. Ancak AB, palm yağı üretiminin tropikal ormanların yok olmasına, biyolojik çeşitliliğin azalmasına ve yüksek miktarda sera gazı salınımına yol açtığını belirtiyor. Bu kapsamda AB, palm yağına dayalı biyoyakıtların kullanımını sınırlandırarak, Paris Anlaşması'nın iklim hedeflerine ulaşmayı ve karbon

¹ Avrupa Komisyonu, 10.01.2025, "WTO confirms validity of EU climate-based actions in renewable energy dispute brought by Indonesia," <https://ec.europa.eu/news/wto-confirms-validity-of-eu-climate-based-actions-2025>.

² Modern Diplomacy, 23.10.2024, "Indonesia vs. European Union: Palm Oil and Biofuels Dispute at WTO Panels," <https://moderndiplomacy.eu/2024/10/23/indonesia-vs-european-union-palm-oil-and-biofuels-dispute-at-wto-panels/>.

emisyonlarını azaltmayı amaçlıyor. Bu nedenle, RED II, palm yağı ve diğer gıda mahsullerine dayalı biyoyakıtların kullanımını sınırlandırmayı içeriyor.

Endonezya, sürdürülebilir palm yağı üretimi için birçok önlem aldığını, yeni plantasyonların yasaklanması, arazi kullanımı düzenlemeleri ve Endonezya Sürdürülebilir Palm Yağı Sertifikası (*Indonesia Sustainable Palm Oil - ISPO*) gibi girişimlerin devreye sokulduğunu ifade etti. Ancak AB, bu girişimlerin yeterli olmadığını ve Paris Anlaşması'nın iklim hedeflerine ulaşmak için daha güçlü önlemler alınması gerektiğini vurguluyor.³

Panel Raporu ve Beklenen Adımlar

Panel raporunda, RED II'nin yasal çerçevesinin büyük ölçüde DTÖ kurallarına uygun olduğunun altı çizilmesine rağmen, Delege Edilen Eylemin tasarım ve uygulama aşamalarında görülen bazı eksiklikler, AB'nin iklim politikalarının diğer ülkelerle olan ticari ilişkileri üzerindeki etkisini tartışmaya açıyor. Endonezya ve Malezya gibi ülkeler, palm yağı sınıflandırmasının diğer biyoyakıt hammaddeleri ile eşit olmayan bir şekilde ele alındığını ileri sürerek bunun ticari bir ayrımcılık örneği olduğunu savunuyor.⁴

DTÖ panel kararının, taraflarca temyiz edilmediği takdirde, iki ay içinde bağlayıcı hale gelmesi bekleniyor. Eğer karar kabul edilirse, AB'nin RED II kapsamında yayımlanan ve DTÖ kurallarına aykırı bulunan Delege Edilen Eylemin hükümlerinde değişiklik yapması gerekecek. Bu değişiklikler, AB'nin hem DTÖ yükümlülüklerini yerine getirmesi hem de çevresel hedeflerini koruması açısından kritik önem taşıyor.

Taraflar arasındaki uyum süreci genellikle müzakere ile kararlaştırılırken, bir anlaşmaya varılamaması durumunda, bu süre bir hakem tarafından belirlenecek. Bu süreçte AB, DTÖ'nün belirttiği eksiklikleri gidermek için iç hukukunda gerekli düzenlemeleri yapacağını duyurdu.⁵

---

³ A.G.E.

⁴ Dünya Ticaret Örgütü, 10.01. 2025, "WTO Panel Report on DS593: EU – Renewable Energy Measures Challenged by Indonesia," https://www.wto.org/english/news_e/news25_e/593r_e.htm.

⁵ Avrupa Komisyonu, 10.01.2025, "WTO confirms validity of EU climate-based actions in renewable energy dispute brought by Indonesia," <https://ec.europa.eu/news/wto-confirms-validity-of-eu-climate-based-actions-2025>.